

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IX kadencja

Druk nr 2208
Warszawa, 22 kwietnia 2022 r.

Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 33 i art. 33a ust 1 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt uchwały:

- w sprawie ustanowienia roku 2023 Rokiem Gustawa Holoubka.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem uchwały upoważniamy panią poseł Małgorzatę Kidawę-Błońską.

(-) Piotr Borys; (-) Borys Budka; (-) Joanna Frydrych; (-) Aleksandra Gajewska; (-) Kamila Gasiuk-Pihowicz; (-) Cezary Grabarczyk; (-) Jan Grabiec; (-) Dariusz Joński; (-) Małgorzata Kidawa-Błońska; (-) Joanna Kluzik-Rostkowska; (-) Zbigniew Konwiński; (-) Maciej Lasek; (-) Katarzyna Lubnauer; (-) Arkadiusz Myrcha; (-) Katarzyna Maria Piekarska; (-) Wojciech Saługa; (-) Adam Szłapka; (-) Iwona Śledzińska-Katarasińska; (-) Marta Wcisło; (-) Piotr Benedykt Zientarski.

UCHWAŁA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
z dnia ... 2022 roku
w sprawie ustanowienia roku 2023 Rokiem Gustawa Holoubka

W 2023 roku przypada 100. rocznica urodzin Gustawa Holoubka, wybitnego aktora teatralnego i filmowego oraz reżysera, legendarnego odtwórcy roli Gustawa-Konrada w „Dziadach” w reżyserii Kazimierza Dejmka, która przeszła do historii nie tylko teatru, ale i Polski.

Holoubek był wykładowcą i profesorem Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej. Kierował warszawskim Teatrem Dramatycznym. Stworzył teatr o wysokiej randze artystycznej, z wybitnymi aktorami i twórcami. Od 1996 roku aż do śmierci w 2008 roku był dyrektorem artystycznym Teatru Ateneum. Zagrał ponad 50 ról filmowych i wystąpił w niemal 100 przedstawieniach Teatru Telewizji.

Po wprowadzeniu stanu wojennego, na znak protestu, Holoubek zrzekł się mandatu poselskiego. Wystartował w wyborach 4 czerwca 1989 r. z Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”, w których uzyskał mandat Senatora. W latach 1992-93 zasiadał w Radzie ds. Kultury przy Prezydencie RP Lechu Wałęsie. Był Prezesem Stowarzyszenia Polskich Artystów Teatru i Filmu oraz członkiem Polskiej Akademii Umiejętności. Odznaczony Złotym Medalem Gloria Artis – Zasłużony Kulturze oraz pośmiertnie przez Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego - Orderem Orła Białego.

Holoubek był aktorem dramatu z ogromnym szacunkiem do słowa. Uosabiał aktorstwo refleksyjne, filozoficznej zadumy, przeciwne patosowi, konwencji, zimne, ironiczne, wyrażające tragizm ludzkiego piekła i czasów pogardy. Janusz Majcherek powiedział o nim: *Holoubek podporządkował aktorstwo sposobowi bycia, uwikłał je w rzeczywistość polityczną, w inteligentne racje i wybory, narzucił swoją osobowość, przyzwyczyił publiczność do tego, że jest kimś więcej niż aktorem.*

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej przekonany o wyjątkowym znaczeniu bogatego dorobku teatralnego i filmowego Gustawa Holoubka i jego wkładu dla polskiej kultury, ustanawia rok 2023 Rokiem Gustawa Holoubka.

UZASADNIENIE

Gustaw Teofil Holoubek urodził się 21 kwietnia 1923 roku w Krakowie jako jedyny syn Czecha Gustawa (osiedlił się w Polsce po I wojnie światowej) i Eugenii Estreicher z Karkowa. Ukończył gimnazjum im. B. Nowodworskiego w Krakowie. Przed wybuchem wojny zdał egzamin dojrzałości, by następnie wziąć udział w kampanii wrześniowej w oddziałach Przysposobienia Wojskowego. Dostał się do niewoli niemieckiej, trafił do obozu jenieckiego w Altengrabow, później w Toruniu. Po zwolnieniu w 1940 roku wrócił do Krakowa i do końca wojny pracował w Gazowni Miejskiej. W czasie okupacji należał Holoubek do konspiracyjnego kółka teatralnego. W 1945 roku zdał egzaminy do krakowskiego Studia Dramatycznego przy Teatrze im. Juliusza Słowackiego założonego przez Karola Frycza, które ukończył w 1947 roku.

W tym także roku zadebiutował na deskach Starego Teatru w Krakowie rolą Charysa w „Odysie u Freaków” S. Flukowskiego w reż. J. Karbowskiego.

W 1949 roku, wraz z Władysławem Woźniakiem (przez dwa kolejne sezony kierował śląską sceną), o którym wiele lat później powie Holoubek – *pedagog, któremu zawdzięczam wszystko*, przenieśli się do Katowic. Na scenie śląskiej wykreował kilka ważnych ról: w przedstawieniach reżyserowanych przez R. Zawistowskiego - Oronta w „Mizantropie” Moliera (1951), Łatkę w „Dożywociu” A. Fredry (1951), Jana Kazimierza w „Mazepie” J. Słowackiego (1953) oraz w sztukach we własnej reżyserii - wcieli się w postać Doktora Ranka w „Norze” H. Ibsena (1953) i w tytułową rolę w „Fantazym” J. Słowackiego (1955). Jako kierownik artystyczny Teatru Śląskiego zaprosił Holoubek do współpracy m.in. Tadeusza Kantora, który inscenizował w teatrze katowickim „Czarującą szewcową” F. D. Lorki.

Z powodu ciężkiej choroby płuc aktor w 1956 roku opuścił Katowice i przeniósł się do Warszawy. *W Warszawie* - mówił Holoubek - *postanowiłem zrobić coś odwrotnego niż to, co robiłem do tej pory: z pomocą swojego zawodu określić samego siebie. Skorzystać z okazji, jaką może być każda rola, żeby powiedzieć to, co ja osobiście mam do powiedzenia za pośrednictwem takiej czy innej postaci; powiedzieć, jaki jest mój pogląd na świat, na życie, na moralność, jaka jest moja estetyka - do tego celu służy mi moje aktorstwo.* (M. Czanerle, "Gustaw Holoubek. Notatki o aktorze myślącym", WAiF, Warszawa 1972 r.). Jego Sędzia Custo

w „Trądzie w Pałacu Sprawiedliwości” U. Bettiego w reż. M. Wiercińskiej (1958) na Scenie Kameralnej Teatru Polskiego jest objawieniem. Swoją pozycję młody artysta gruntuje rolą Goetza w dramacie J. P. Sartre'a „Diabeł i Pan Bóg” w Teatrze Dramatycznym w reż. L. René (1960). Edward Krasiński: *Z tych dwu ról - Sędziego i Goetza - zaczyna wyrastać legenda*

Holoubka, aktora pokolenia gorzko doświadczonego i zbuntowanego. Sława jego przeradza się w mit („Dialog” 1992, nr 5). W Teatrze Dramatycznym wystąpił Holoubek m.in. także w tytułowej roli w „Hamlecie” W. Szekspira we własnej reżyserii (1962), w „Płatonowie” A. Czechowa w reż. A. Hanuszkiewicza (1962). Występował tam też w spektaklach reżyserowanych m.in. przez Jerzego Jarockiego - u którego zagrał wysoko ocenione role w „Rzeźni” S. Mrożka (1975) i „Królu Learze” W. Szekspira (1977) - oraz Jerzego Antczaka, Jerzego Grzegorzewskiego, Andrzeja Łapickiego i Macieja Prusa.

25 listopada 1967 roku wystąpił w roli Gustawa-Konrada w historycznych „Dziadach” A. Mickiewicza w reż. Kazimierza Dejmka w Teatrze Narodowym w Warszawie. Po latach wspominał: *Zaczął się coś, czego nigdy później nie doznałem w teatrze, całkowite unieważnienie dystansu między sceną a widownią, my, aktorzy, staliśmy się częścią publiczności. (...) Nie ma innej odpowiedzi na pytanie o ewenement <<Dziadów>>, niż ta, że obudziły one w widowni patriotyczne uczucia, czyli straszną wściekłość i straszne, rozpaczliwe łzy. Ale wyzwolenie takich uczuć w zbiorowości ludzkiej jest zjawiskiem radosnym. Wyjście na ulicę było przełamaniem bezsiły, było aktem radości, a nie nienawiści.* Inscenizacja została przez władze odebrana jako antyrządowa i antyradziecka. Władysław Gomułka nazwał spektakl „nożem w plecy przyjaźni polsko-radzieckiej”. „Dziady” zostały zdjęte z afisza, Kazimierz Dejmek odwołany ze stanowiska dyrektora, a Holoubek solidarnie z grupą aktorów opuścił teatr. Tak rozpoczął się Marzec '68.

Rok później powrócił do Teatru Dramatycznego w Warszawie, a w latach 1971-1983 był jego dyrektorem (w 2008 roku Teatrowi Dramatycznemu nadano imię Gustawa Holoubka). Stworzył teatr o wysokiej randze artystycznej, dbając o repertuar współczesny, współpracował ze znakomitymi reżyserami: Ludwikiem René, Jerzym Jarockim, Maciejem Prusem, Kazimierzem Dejmkiem, Bohdanem Korzeniewskim, scenografami: Kazimierzem Wiśniakiem, Janem Kosińskim, muzykiem Stanisławem Radwanem. Stworzył jeden z najlepszych w powojennej Polsce zespołów teatralnych z Jadwigą Jankowską-Cieślak, Zbigniewem Zapasiewiczem, Andrzejem Szczepkowski, Piotrem Fronczewski i Markiem Walczewskim na czele. Teatr Dramatyczny występował wówczas między innymi w Stanach Zjednoczonych, ówczesnej Republice Federalnej Niemiec, ówczesnym Związku Radzieckim. Holoubek grał w repertuarze klasycznym, szukając jak zawsze odniesień współczesnych (Segismundo w „Życiu snem” Calderona w reż. L. René (1969), Lear w „Królu Learze” W. Szekspira (1977) i Tomasz Beckett w „Mordzie w Katedrze” T.S. Eliota (1982) w reż. J. Jarockiego). Stworzył także doskonałe kreacje aktorskie w dramacie współczesnym - Skrzypek w „Rzeźni” S. Mrożka w reż. J. Jarockiego (1975), Teddor Hickman w „Przyjdzie na pewno” E. O'Neill'a w reż. J. Antczaka, Fior w „Operetce”

W. Gombrowicza w reż. M. Prusa (1980) czy Superiusz w „Pieszo” S. Mrożka w reż. J. Jarockiego (1981). Na deskach Dramatycznego wyreżyserował zaś wtedy między innymi „Zemstę” A. Fredry (1975) i Hamleta (1979) W. Szekspira. W 1983 roku Gustaw Holoubek zostaje usunięty ze stanowiska dyrektora, a władza PRL-owska tym samym rujnuje jeden z najdoskonalszych zespołów teatralnych w powojennej historii Polski. Wcześniej rozwiązuje także ZASP, którego Holoubek była prezesem – była to odpowiedź na bojkot aktorów reżimowej telewizji i radia po 13 grudnia 1981 roku. Po wprowadzeniu stanu wojennego artysta na znak protestu zrezygnował z mandatu poselskiego (uzyskał go dwukrotnie – w 1976 i 1980).

W latach 1982-89 był aktorem warszawskiego Teatru Polskiego. Wystąpił m. in. w spektaklach „Ja, Michał z Montaigne” J. Hena w reż. J. Bratkowskiego, „Weselu” S. Wyspiańskiego i „Romulusie Wielkim” F. Durrenmatta w reż. K. Dejmką. W roku 1989 został senatorem I kadencji. Związał się wówczas ze stołecznym Teatrem Ateneum, którego od 1996 roku był dyrektorem artystycznym. W 1989 roku w przejmująco zagrał tam Bohatera w „Małej Apokalipsie” T. Konwickiego w reż. K. Zaleskiego, który przygotował także premierę „Burzy” W. Szekspira z Holoubkiem-Prosperem (1991). Na deskach Ateneum wyreżyserował m.in. „Mazepę” (zagrał Jana Kazimierza, 1992) oraz „Fantazego” (rola tytułowa, 1994) J. Słowackiego. Holoubek wcielił się także w postaci ze sztuk R. Harwooda - był Wilhelmem Fürtwanglerem w „Za i przeciw” w reż. J. Warmińskiego (1995) i Sirem w „Garderobianym” w spektaklu K. Zaleskiego (1997). Ostatnie jego prace reżyserskie w Ateneum to zwarty i surowy „Król Edyp” Sofoklesa (2004) oraz pastiszowy „Cyruлик Sewilski” P. Beaumarchais (2006).

W roku 1953 Gustaw Holoubek rozpoczął karierę filmową. Spośród blisko 50 ról warto wspomnieć te wykreowane w filmach Wojciecha Jerzego Hassa: „Pętla” (1957), „Wspólny pokój” (1959), „Rękopis znaleziony w Saragossie” (1964), „Sanatorium Pod Klepsydrą” (1973) czy Tadeusza Konwickiego „Salto” (1965) oraz „Lawa” (1989) – obsadzony w roli Starego Poety, niczym Gustawa-Konrada, po latach otrzymał szansę, by „Wielką Improwizację” powiedzieć raz jeszcze. Od końca lat 50. Holoubek występował także w Teatrze Telewizji, w którym wykreował blisko 100 postaci. Dla Teatru TV wyreżyserował też wiele spektakli, m.in. „Kordiana” (1980) i „Mazepę” J. Słowackiego (w 1969 i 1993) oraz „Króla Edypa” Sofoklesa (2005).

Był trzykrotnie żonaty z aktorkami: Danutą Kwiatkowską (córka Ewa), Marią Wachowiak (córka Magdalena) oraz Magdaleną Zawadzką (syn Jan, operator filmowy i reżyser).

Otrzymał m.in.: Nagrodę Państwową I stopnia za wybitne osiągnięcia w teatrze i filmie (1966), Super Wiktora 1994 - nagroda Akademii Telewizyjnej, Wielką Nagrodę Fundacji Kultury za rok 2004, medal „Zasłużony Kulturze - Gloria Artis” (2005) oraz pośmiertnie Order Orła Białego (2008).

W związku z 100. rocznicą urodzin Gustawa Holoubka, jednego z najwybitniejszych, polskich aktorów, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, przekonany o wyjątkowym znaczeniu jego dorobku artystycznego, oddając hołd całości jego dokonań, ustanawia rok 2023 Rokiem Gustawa Holoubka.